

Landschappelijke inpassing

Zandstraat 1a Oosterhout

19 september 2022 | Gemeente Overbetuwe

De Kleine Campus

Statenlaan 8

6828 WE Arnhem

info@oostzee.nl

www.oostzee.nl

Kristiaan Visser

Landschapsontwerper

06- 46 19 23 41 | k.visser@oostzee.nl

OOSTZEE ONTWERP & OMGEVING

Goede ideeën vertalen naar een haalbaar plan
dat inspeelt op
de kwaliteiten van de omgeving

Ons bureau wil goede ideeën vertalen naar een haalbaar plan dat inspeelt op de kwaliteiten van de omgeving. Hiermee onderscheiden wij ons in het veelkleurige vakgebied van de architectuur, stedenbouw, landschap en omgevingsrecht. Wij beschouwen ideeën en plannen altijd in relatie met hun omgeving. Daarnaast begrijpen wij dat ruimtelijke kwaliteit meer is dan een leuk idee. Volgens ons moet een ontwerp het waar maken en omgevingsrecht het zeker stellen.

De leefomgeving van ons allen nemen wij serieus. Inspraak, bewonersparticipatie, zelfbouw en ontwikkeling van mens en milieuvriendelijke bouwprocessen zijn een uitgangspunt voor onze projecten. Mensen willen dromen over hun eigen wereld. Wij willen helpen die wereld mogelijk te maken. Daarvoor gaan we ook op zoek naar de kwaliteit van de plek. Wij doen onderzoek en baseren daar een visie op die altijd uitgaat van een duurzame wereld. Samen met onze opdrachtgevers werken wij de opgave uit tot een realistisch en haalbaar voorstel.

Gemeente Overbetuwe

Oosterhout

WAAL

Weurt

Huis de Heer

Reeth

Huis Reet

Park 15

Van Balverenlaan

De Waterhoeve

Anna's Hof

Welkom

Vredelust

Oosterhout

Oosterhoutsche

Waarden

Radartoren

Dijkmagazijn

Elektriciteitscentrale

Trafostation

De Oversteek

Gemeente

INLEIDING

AANLEIDING

Tussen de oude dorpskern van Oosterhout en de ‘stadse’ uitbreiding Waalsprong bevindt zich een karakteristieke open agrarische landschap waarin het plangebied is gelegen. Het voormalige agrarische erf Zandstraat 1a ligt als een “groen eiland” in het open landschap. De initiatiefnemer heeft als voornemen de agrarische bebouwing te slopen en in ruil daarvoor één vrijstaande woning terug te bouwen.

De gemeente Overbetuwe is bereid medewerking te verlenen aan het initiatief onder voorwaarde dat er een landschappelijke inpassing plaatsvindt volgens het landschapsontwikkelingsplan.

PLANGEBIED

Het plangebied Zandstraat 1a te Oosterhout bestaat uit de percelen, kadastraal bekend als gemeente Valburg, sectie L, nummer 1292 en 2866. Deze percelen liggen ten noorden van de dorpsrand Oosterhout in de gemeente Overbetuwe.

Aan de west-, zuid- en oostzijde wordt het open landschap begrensd door ‘groene’ achterkanten van de planmatige uitbreidingen van Oosterhout, de Waalsprong en de historische bebouwingslint van de Dorpsstraat. Aan de noordzijde bevindt zich, op ruime afstand een tweede solitaire woonerf met tevens opgaande beplanting. Ten zuiden bevindt zich het bungalowpark Tergouw.

LOCATIE

HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied betreft het erf met bestaande bebouwing en ligt als een 'groen' eiland omsloten door agrarische graslanden. Op luchtfoto's van voor 2007 waren de noordelijke gelegen agrarische gronden in gebruik als akkerlandbouw behorend bij een glastuinderij gevestigd aan de Dorpsstraat. Sinds 2008 is op de luchtfoto te zien dat de glastuinbouw is verwijderd en in 2013 zijn de akkers omgevormd naar grasland. Vanaf 2013 zijn de agrarische gronden rondom het plangebied in gebruik als grasland en grazen er koeien van de lokale agrariër.

ERF EN GEBOUWEN

Op het erf staat een (hoofd)woning, de boerderij en agrarisch en enkele oude schuren. Op de topografische militaire kaart van ca. 1868 is de boerderij al zichtbaar. In die tijd was het erf ontsloten op de Grindweg (Dorpsstraat) en stonden er rondom het erf boomgaarden.

De oude schuren worden gesloopt. Ook de overvloedige verharding wordt gesaneerd. De verouderde staat van de boerderij wordt opgeknapt. De woning kent een tuin die omgeven wordt door vooral niet streekeigen beplanting (coniferen). Het erf zelf heeft een groene uitstraling met enkele (fruit)bomen en een waardevolle eikensingel aan de zuidzijde. Op de noord-oostelijke perceelsgrenzen staan restanten (opschot) van oude Italiaanse populieren.

Het erf wordt ontsloten, via een ingetogen landelijke toegangsweg (karrespoor), aan de zuidzijde van het plangebied. De toegangsweg en de aangrenzende agrarische percelen (grasland met koeien) is in eigendom van de gemeente Nijmegen en een lokale agrariër. Het plangebied is bereikbaar door middel van erfdiensbaarheid via de toegangsweg. De uitritconstructie bevindt zich op de kruising Zandstraat-Onderijen.

TE SLOPEN GEBOUWEN

De agrarische bouwkvael heeft een oppervlakte van 3.460 m². De activiteiten van het agrarisch bedrijf zijn reeds beëindigd. In totaal wordt er ruim 600 m² aan overvloedige bebouwing gesloopt.

Voorzijde plangebied met eikensingel op achtergrond

Huidige besloten achtererf met de te slopen schuren

*Toegangsweg naar plangebied met links enkele fruitbomen
en rechts de eikensingel*

Bestaande karakteristieke eikensingel

Rand planmatige uitbreiding van de Waalsprong (oost)

Dorpsrand Oosterhout met Sint-Leonarduskerk (zuid)

*Achterzijde bebouwinglint Dorpsstraat met het
Protestante kerkje (west)*

Protestante kerkje op een terp in het landschap

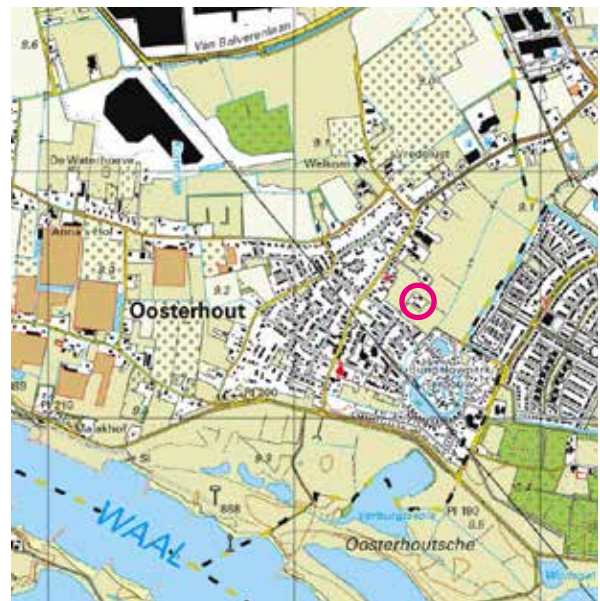
1900 (bron: www.topotijdreis.nl)

1950 (bron: www.topotijdreis.nl)

1975 (bron: www.topotijdreis.nl)

2020 (bron: www.topotijdreis.nl)

LANDSCHAPSANALYSE

LANDSCHAP

In het rivierengebied zijn drie hoofdlandschapstypen te onderscheiden, namelijk het stroomruglandschap, het komlandschap en het uiterwaardenlandschap. De open ruimte van de rivieren en uiterwaarden staat in groot contrast met de rijk geschakeerde stroomruggen, die door de tijd heen een langzame gestage ontwikkeling hebben doorgemaakt. De meeste kommen hebben hun karakteristieke openheid grotendeels behouden.

Het plangebied is gelegen in het stroomruglandschap en kent een onderscheid in hogere en lagere stroomruggen en oude stroomgeulen. Aanvankelijk waren bewoning, agrarische bouwlanden, fruit- en boomteelt geconcentreerd op de hogere stroomruggen en woerden. Op de hogere stroomruggen was aanvankelijk een kleinschalig en afwisselend coulissenlandschap aanwezig, o.a. door de vele heggen die als perceelsscheiding dienden, de boombeplanting langs de wegen en de vele boomgaarden. Lagere stroomruggen en oude stroomgeulen werden in het verleden vooral gebruikt als hooi- en weiland en hadden een iets opener karakter.

Na 1880 trad er een verdere verdichting op, omdat bouwland werd omgezet in boomgaarden, zodat ook op de lagere stroomruggen boomgaarden ontstonden. Na de Tweede Wereldoorlog werden veel heggen opgeruimd en hoogstamboomgaarden gerooid, waardoor het van oorsprong kleinschalige en relatief dichte coulissenlandschap een steeds meer open karakter kreeg. Ook vond er schaalvergroting plaats door de ruilverkavelingen, eind jaren vijftig. De percelen op de stroomruggen werden op veel plaatsen rechtgetrokken en vergroot.

Landschappelijke kwaliteiten:

- Kleinschaligheid van het stroomruglandschap met karakteristieke elementen als fruitbomen, boomgaarden, laanbeplanting, elzensingels en erfbeplanting;
- Waardevolle gradiënten (o.a. open-dicht, hoog-laag, droog-nat) tussen stuwwallen, uiterwaarden, stroomruggen en kommen;
- De contrasten tussen het omliggende open landschap en de beslotenheid van de linten met hoog opgaande erfbeplanting, kronkelige wegen.

Geomorfologische kaart

Bodemkaart

2.2 GEOMORFOLOGIE

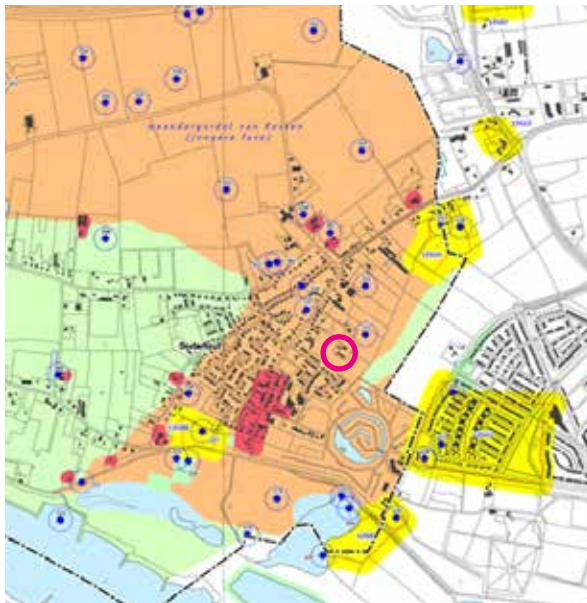
Lange tijd hadden de rivieren in dit landschap vrij spel en verlegden zich regelmatig van loop. Zo vormde zich uiteindelijk het brede 'oerstroomdal' van Rijn en Waal. De verschillende natuurlijke processen die het landschap hebben gevormd in het verleden, hebben een patroon van kommen, oeverwallen en uiterwaarden achtergelaten dat de basis vormde voor het menselijk gebruik en bewoning en de ontwikkeling van flora en fauna.

De streek van het 'oerstroomdal' wordt voornamelijk gekenmerkt door het bijzondere patroon van komgebieden en oeverwallen. Komgebieden zijn de van oudsher laaggelegen en natte gebieden die kwetsbaar waren voor overstromingen. Bij hoog water en onder rustige omstandigheden zette zich hier de kleinste riviersedimenten af zoals kleideeltjes. Later werden deze gebieden vooral gebruikt als hooi- en weiland.

Op de oevers van de rivieren ontstonden oeverwallen waarop de grovere zand- en kiezeldeeltjes afzonken. Gebundelde oeverwallen vormden zich langzamerhand tot stroomruggen. Ze vormden de langgerekte hoger gelegen ruggen in het landschap. Het waren deze hoger gelegen gedeelten in het land die zich bij uitstek leenden voor landbewerking en bewoning. De drie noord-zuidgerichte oeverwallen binnen de gemeente Overbetuwe zijn hierbij bepalend geweest voor de menselijke ontginning en grondgebruik van het gebied.

BODEM

De bodem van het plangebied bestaat uit kalkloze poldervaaggronden (bodemcode Rn67C). Kalkloze poldervaaggronden liggen op de overgang van hoge, lichte oeverwallen naar lage, zware kommen. Onder de humushoudende bovengrond bevindt zich een laag roestige, kalkloze, zware zavel of lichte klei, die op wisselende diepte, maar steeds binnen 70 cm overgaat in grijze, kalkloze, zware tot zeer zware klei. Hieronder volgt, binnen 120 cm, donker grijsbruine, lichte klei, zavel of zand.

Archeologische waarden- en verwachtingskaart

WATERHUISHOUDING

In het plangebied geldt grondwatertrap V/VI. Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) tussen de 40 en 80 cm beneden maaiveld is en de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) dieper dan 120 cm beneden maaiveld kan worden aangetroffen.

Aan de noordzijde van het plangebied bevindt zich een watergang. Volgens de legger van het Waterschap Rivierenland is dit een C-watergang. Deze watergang is van tertiair belang voor het waterbeheer waarvoor geen jaarlijkse onderhoudsplicht geldt. De C-watergang sluit ten oosten aan op een A-watergang die buiten het plangebied is gelegen. Het water stroomt richting het noorden naar de Rietgraaf (A-watergang).

POTENTIEEL NATUURLIJKE VEGETATIE

Op basis van de voorkomende bodemtype kan een beschrijving gegeven worden wat de potentieel natuurlijke vegetatie (PNV) is. De potentieel natuurlijke vegetatie is de vegetatie die van nature op een bepaalde groeiplaats voorkomt zonder invloed van de mens. De PNV kan worden gehanteerd als ecologische waardering van het gebied en als handvat bij de aan te planten boom- en struiksoorten.

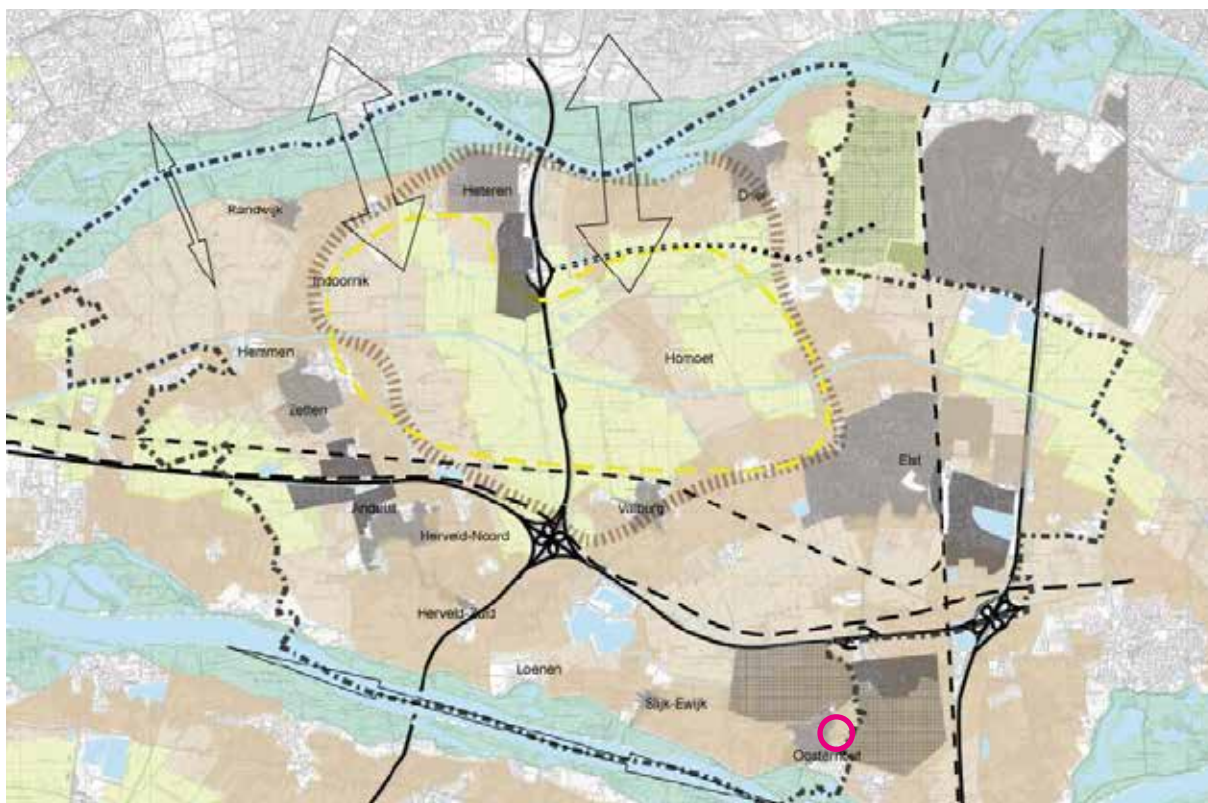
Op basis van de bodemtype (kalkloze poldervaaggronden) en grondwatertrap (V/VI) kan men spreken over een Elzenrijk Essen-Iepenbos (PNV 22) in het plangebied.

In het Elzenrijk Essen-Iepenbos komen de volgende boomsoorten voor: es, zwarte els, schietwilg, kraakwilg en zomereik. In de struiklaag komen onder andere de veldesdoorn, hazelaar, éénstijlige meidoorn en de vogelkers voor. Aan de randen staan de Gelderse roos, kornoelje, tweestijlige meidoorn, kardinaalsmuts, hondsroos, egelantier en de wegedoorn.

ARCHEOLOGIE

Het dorp Oosterhout, gelegen langs de Waal met zicht op Nijmegen, is ontstaan in de Vroege Middeleeuwen op een stroomrug. In 1809 en 1820 werd Oosterhout getroffen door dijkdoorbraken waarna de dorpskern zich verplaatste naar de Dorpsstraat.

Op de archeologische beleidsadvieskaart is te zien dat het plangebied hoofdzakelijk is gelegen in de zone met een hoge archeologische verwachting. Het beleidsadvies hiervoor luidt: 'Streven naar behoud in huidige staat (streven naar extensieve vormen van grondgebruik)'.

Visiekaart landschappelijke samenhangen en verschillen (bron: Landschapsontwikkelingsplan Overbetuwe)

	Behoud openheid komgebied		Behoud waardevolle openheid
	Behoud ruimtelijke afwisseling en versterking kleinschaligheid hogere oeverwallen		Woonbebouwing bestaand
	Behoud ruimtelijke afwisseling en versterking kleinschaligheid lagere oeverwallen		Woonbebouwing bedrijventerrein toekomstig
	Ontwikkeling samenhangend gebied met hoofdfunctie natuur en verbetering mogelijkheden extensief recreatief gebruik		Bedrijventerrein bestaand
	Behoud en versterking waardevolle gradiënt uiterwaard - oeverwal - kom		Oppervlakte water
	Behoud en versterking openheid: panorama's		Gemeentegrens
	Behoud openheid: panorama's		Spoorlijn / Betuweroute
			Snelweg
			Toekomstige N837

LANDSCHAPSONTWIKKELINGSPLAN (LOP)

Bij het opstellen van het inrichtingsplan is naast de door de gemeente aangeleverde kaders landschap en stedenbouw het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) van de gemeente Overbetuwe als basis gebruikt. Het plangebied is gelegen in het deelgebied 11, Betuws Bedrijvenpark en omgeving Oosterhout. De volgende ruimtelijke uitgangspunten die essentieel van belang zijn voor de beoogde ontwikkeling staan hieronder opgenoemd.

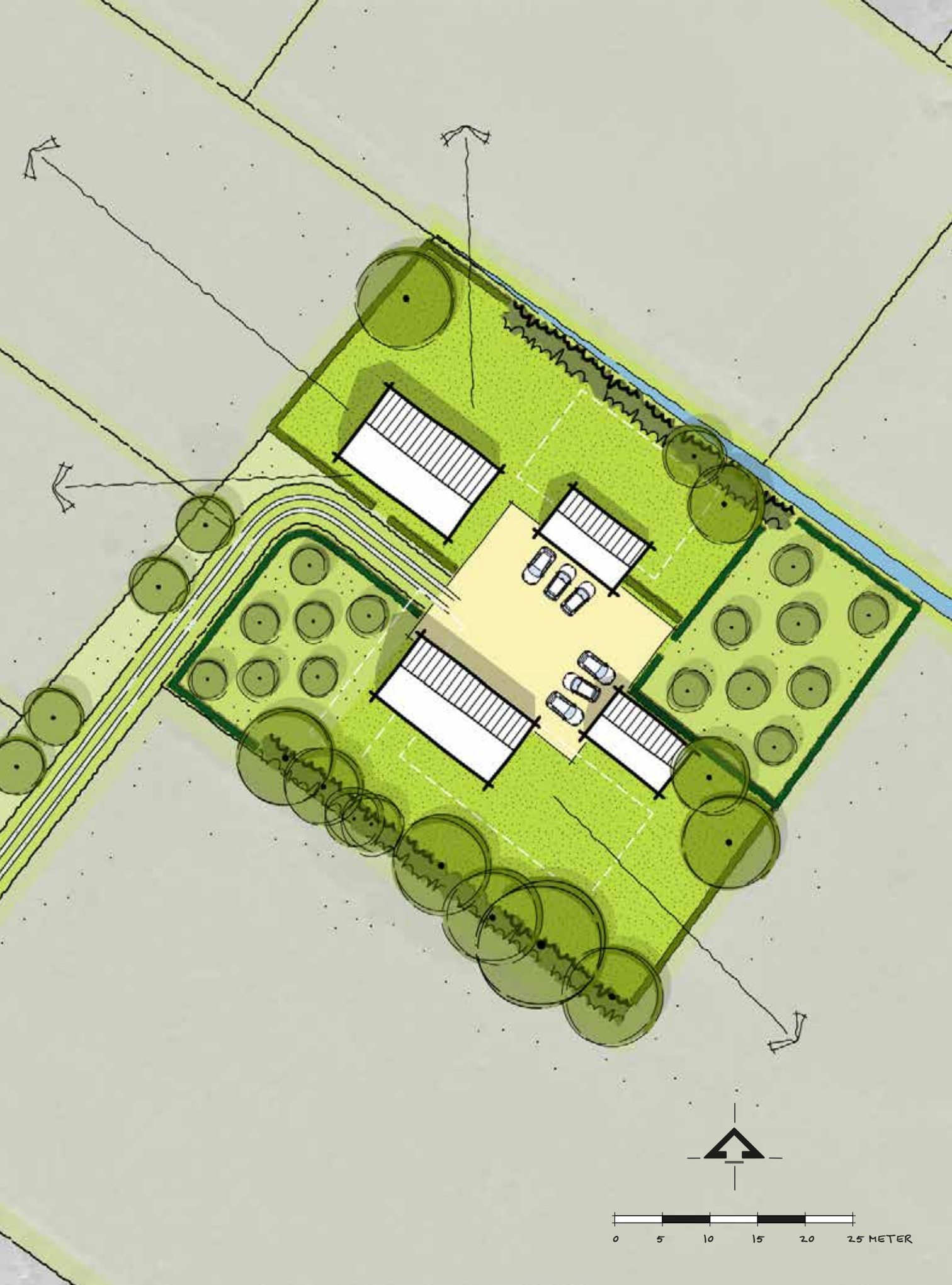
HOOFDDOELSTELLINGEN

- In stand houden en versterken van de waardevolle samenhang tussen kom-oeverwal en uiterwaard (gradiënten);
- Behouden en versterken van de openheid, grootschaligheid en de kenmerkende weidebouw in de kommen, tegenover de kleinschalige structuur van de oeverwallen;
- Waardevolle landschappelijke en historische elementen en structuren beter herkenbaar maken in het landschap;
- Benutten van de landschapsecologische potenties die het watersysteem biedt; en
- Verbeteren van de overgangen tussen de stads- en dorpskernen en het platteland.

DEELGEBIED 11 BETUWS BEDRIJVENPARK EN OMGEVING OOSTERHOUT

Voor het zuidelijk deel van deelgebied 11 is, met het oog op de ontwikkeling van het Betuws bedrijvenpark, een ontwikkelingsgerichte, sturende visie gekozen. Dit betekent dat er kleinschalige verweving van functies plaatsvindt met de landschappelijk historische ondergrond als basis. Belangrijke actoren zijn de dorpen, gemeente en particulieren (bewoners en bedrijven).

- Behoud van de identiteit van de oostzijde van Oosterhout wordt gerealiseerd door de kleinschaligheid te versterken. Dit kan worden versterkt door de aanplant van bijvoorbeeld houtsingels of heggetjes.
- Ecologische waarde verhogen:
 - Ecologisch groenbeheer
 - Aanpassing sortimentskeuze (inheemse soorten)
 - Aanplant hoogstambomen
 - Ophangen nestkasten steenuilen
 - Akkerrandbeheer

LANDSCHAPPELIJKE INRICHTING

De hiervoor beschreven ruimtelijke uitgangspunten hebben voor het plangebied geleid tot het volgende inrichtingsplan

HET LANDSCHAP

Het 'nieuwe' boerenerf ligt als een 'groen' eiland omsloten door agrarische graslanden. Het is gelegen in het stroomruglandschap die zich kenmerkt door de kleinschaligheid en afwisseling in karakteristieke boerderijen, boomgaarden, elzensingels en erfbeplanting. Het boerenerf blijft ruimtelijk herkenbaar doordat de beoogde ontwikkeling binnen de kaders van de bestaande beplanting aan de grenzen van het erf plaatsvindt. De opzet van het geheel in de context van de omgeving veranderd hierdoor nauwelijks. Er wordt met name landschappelijke aansluiting gezocht bij het omringende stroomruglandschap. Dit betreft onder meer naast het behouden van de bestaande eikensingel, het realiseren van nieuwe landschappelijke elementen, zoals een hoogstamboomgaard, struweelbeplanting, boomgroepen en solitaire bomen.

HET ERF

Het erf wordt als een samenhangend geheel ontworpen en het ligt rondom een gemeenschappelijk erf die ontsloten wordt door één gezamenlijke inrit. De verouderde staat van de bestaande boerderij wordt opgeknapt en daarnaast wordt één vrijstaande woning gerealiseerd.

Het beeld in de toekomst sluit aan bij de traditionele opzet van een erf. Er is sprake van een denkbeeldige scheiding tussen 'voor' en 'achter'. De scheiding tussen het oorspronkelijke 'wonen' en 'werken' van oudsher. Er is sprake van één hoofdgebouw en verschillende bijgebouwen. Het hoofdgebouw staat 'voor' en betreft de bestaande boerderij. De bijgebouwen staan 'achter' en betreft o.a. de nieuwe woning. De nieuwe woning krijgt de uiterlijke verschijningsvorm van een schuurwoning. Het kleur- en materiaalgebruik is ingetogen. Een meer eigentijdse schuurwoning is denkbaar. De nieuwe bijgebouwen zijn tevens gericht op het gemeenschappelijk erf.

LEGENDA

BEBOUWINGSCUSTER ALS "GROEN EILAND"
LIGGEND IN OPEN VERSCHOLEN LANDSCHAP EN
INGEKLEMD TUSSEN DORPSKERN OOSTERHOUT
EN WAALSPRONG

1. GEMEENSCHAPPELIJKE ERF MET (GEBAKKEN) KLINKERVERHARDING OF HALFVERHARDING MET RUIMTE VOOR PARKEREN
2. BESTAANDE HOOFDWONING MET VRIJSTAANDE BIJGEBOUW (MAX 75 M²)
3. NIEUW TE BOUWEN (SCHUUR)WONING (8X15 M . 600 M³) MET VRIJSTAANDE BIJGEBOUW (MAX 75 M²) GERICHT OP HET ERF
4. VRIJSTAANDE BIJGEBOUWEN (MAX 75 M²) ONDERGESCHIKT AAN HOOFDBEBOUWING EN RUIMTE VOOR ZONNEPANELEN OP ZUIDELIJKE DAKVLAK
5. BESTAANDE OPRIT "KARRESPOOR" GEEFT TOEGANG TOT GEMEENSCHAPPELIJK ERF (RECHT VAN OVERPAD)
6. BESTAANDE HOUTSINGEL MET KARAKTERISTIEKE STREEKEIGEN BOMEN EN STRUIKEN HANDHAVEN
7. BESTAANDE (FRUIT)BOMEN LANGS OPRIT HANDHAVEN (BUITEN PLANGEBIED)
8. HOOGSTAMBOOMGAARD MET NATUURLIJKE KNIP- EN SCHEERHEG (VELDESDOORN OF LIGUSTER)
9. NIEUWE SOLITAIRE BOMEN ZORGEN VOOR LAND-SCHAPPELIJKE INPASSING KAVELS EN ZORGEN VOOR DIEPTE IN TUIN/LANDSCHAP
10. WOONKAVELS/SIERTUIN OMHEIND MET KNIP- EN SCHEERHEG (BEUK)
11. BOOMGAARD OMHEIND MET KNIP- EN SCHEERHEG (O.A. MEIDDOORN, VELDESDOORN OF LIGUSTER)
12. NATUURLIJK HAAG MET BES- EN VRUCHTDRAGENDE STRUIKVORMERS (O.A. MEIDDOORN, KRENT, GELDERSE ROOS, KARDINAALSMUTS, HAZELAAR E KORNOELJE
13. WEIDES (BUITEN PLANGEBIED)

ONTSLUITING EN PARKEREN

Via de bestaande en informele inrit wordt het erf ontsloten en geeft toegang aan de woonkavels. De verharding zal bij voorkeur bestaan uit (gebakken) klinkers of halfverharding. Op het erf en eventueel op de woonkavel is voldoende ruimte voor zes parkeerplaatsen, zodat wordt voldaan aan de parkeernorm van 2.8 auto's per woning in het buitengebied.

BOUWMASSA

De vrijstaande schuurwoning kent een eenvoudige massaopbouw met een zadeldak en een goot- en nokhoogte van 3 meter en 8 meter, waarmee een inhoud van circa 600 m³ wordt bereikt. Alle nieuw te bouwen gebouwen worden in samenhang ontworpen en georiënteerd op het erf. De goot- en nokhoogte van de bijgebouwen zijn 3 meter en 5 meter.

INRICHTINGSELEMENTEN

Het plan kent diverse landschappelijke inrichtingselementen die samen bijdragen aan een hoogwaardige landschappelijke inpassing, te weten:

- De bestaande eikensingel wordt gehandhaafd. Eventueel achterstallig onderhoud wordt weggewerkt zodat er een vitale en toekomstbestendige eikensingel behouden blijft. Een tweetal bomen kunnen worden voorzien van nestkasten voor bijvoorbeeld de steenuil en torenvalk.
- De woonkavels krijgen langs de perceelgrenzen een knip- en scheerheg bestaande uit streekeigen soorten. Naar achteren toe kunnen de hagen iets hoger en natuurlijker worden ten behoeve van de privacy in de achtertuinen.
- De noordelijke zijde van de bestaande boerderij is voorzien van een natuurlijke haag om zo een geleidelijke overgang te creëren naar de aangrenzende open agrarische gronden.
- Aan de west- en oostzijde is er ruimte voor een boomgaardje met historische fruitrassen, voorzien van een kruiden- en bloemrijk grasland en omsloten door een knip- en scheerheg.
- Verspreid langs, en op de woonkavels zijn enkele solitaire streekeigen bomen toegepast die zorgen voor diepte in de tuin en landschap om de woonkavels te accentueren.

afkoppelen en infiltreren hemelwater (wadi)

nestkast steenuil

*nestkasten mus, vleermuizen en gierzwaluwen,
hemelwateropvang en drachtbomen voor vlinders en bijen*

takkenrillen

DUURZAAMHEID EN NATUUR-INCLUSIEF BOUWEN

Het hemelwater van dakoppervlakte en verharding wordt zoveel mogelijk afgekoppeld van het gemengd rioolstelsel en door middel van bijvoorbeeld infiltratiekratten, wadi of zakgreppel op het gemeenschappelijk erf worden opgevangen. Dit komt het ten goede aan het grondwater en beperkt verdroging en voorkomt het overstorten van rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Ter vermindering van hittestress blijven de woonkavels zo groen mogelijk en zal de hoeveelheid verharding bij voorkeur zo beperkt mogelijk worden toegepast.

Verder zijn in de architectuur vele “onzichtbare” technieken mogelijk. Te denken valt aan zonnepanelen integraal te verwerken in het dakvlak van de bebouwing, gasloos bouwen en het toepassen van duurzame bouwmaterialen.

Bij het ontwerpen van de schuurwoning en de verdere inrichting van de woonkavel-tuin spelen klimaatadaptatie en duurzaamheid een grote rol. De nieuwe woning wordt natuur-inclusief uitgevoerd, met ruimte voor o.a. vleermuizen, huismussen en/of gierzwaluwen. Architecten kunnen, door hier al vanaf de tekentafel rekening mee te houden, een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid van de woonomgeving.

Het eventuele snoeihout kan worden verwerkt als takkenrillen (rijen gestapeld snoeihout) in de bestaande eikensingel. Op deze manier worden ook lijnvormige elementen gecreëerd waarlangs eventueel kleine zoogdieren zich kunnen voortbewegen en foerageren. Na verloop van tijd zullen deze elementen worden overgroeid door kruiden en spontaan gevestigde struiken.

De steenuil komt met name voor in een (halfopen) cultuurlandschap met knotbomen, boomgaarden, erf- en laanbeplanting en vooral extensief beheerde graslanden. Zijn voedsel bestaat uit muizen, insecten, regenwormen, engerlingen, emelten, meikevers, vogels (mussen) en kikkers.

De aanplant van bomen en struiken zijn veelal soorten die vruchten-besdragend zijn. Aan te planten boom- en struiksoorten zijn onder andere appel, peer, pruim, kers, zomereik, walnoot, hondsroos, meidoorn, sleedoorn, vuilboom, hazelaar en de bottelroos.

BEELDKWALITEIT

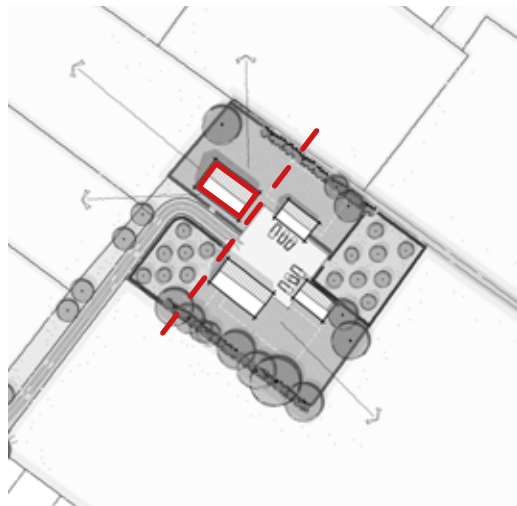
BASISPRINCIPES VOOR ERVEN IN LANDELIJK GEBIED

Van oudsher zijn erven op een bepaalde manier ontstaan en gegroeid. Daardoor zijn het duidelijk herkenbare eenheden met een logische plek in het landschap. Bij transformatie van erven is het belangrijk om de herkenbare eenheid van erven te behouden. Onderstaande, zogenaamde erf-principes zijn daarom ook het uitgangspunt bij erftransformaties, zodat het nieuwe erf bijdraagt aan de versterking van het landschap en de ruimtelijke kwaliteit.

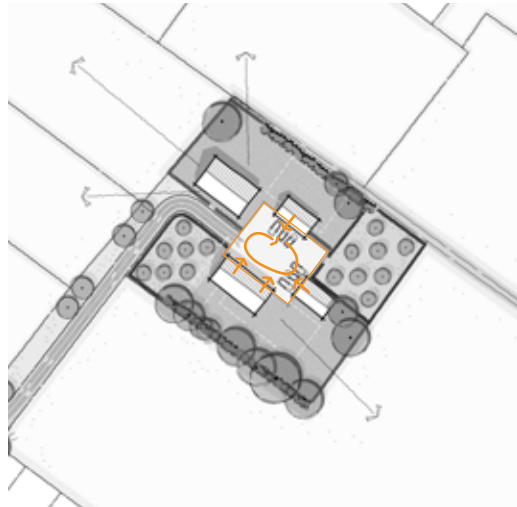
1. Een erf is een herkenbaar ensemble in het landschap, met een informele uitstraling. Het bestaat uit gebouwen, erf-inrichting en beplanting.

2. Het erf wordt gevormd door een aantal gebouwen waarvan er één de belangrijkste is. Het hoofdgebouw staat voor op het erf, de bijgebouwen staan erachter.

3. De gebouwen staan dicht bij elkaar, gegroepeerd op en rond een gemeenschappelijke ruimte. Nieuwe gebouwen worden hierop zoveel mogelijk aangesloten. De hoeveelheid verharding op het erf blijft hierdoor beperkt. De gevels die grenzen aan de gemeenschappelijke ruimte kunnen hoger zijn dan de gevels aan de 'landschapszijde'.

4. Er is een duidelijke hoofdentree met een informele uitstraling.

5. Het erf is verankerd in het landschap door onder andere positie en oriëntatie van gebouwen, erfbeplanting en aansluiting op bestaande raamwerk.

CRITERIA BEELDKWALITEIT

Op de inrichtingstekening worden structuren duidelijk. In hoofdlijnen staan wegen, groen en kavelgrenzen vast. Binnen dit kader moet er voldoende ruimte zijn om een eigen ontwerp van een schuurwoning met erf te ontwikkelen. Om de eenheid in het gebied te bewaken zijn er wel randvoorwaarden opgesteld voor vormgeving, materialisatie en beplanting.

Op het erf staat de boerderijwoning (bestaande woning) voor aan het erf, op de meest prominente plek en is georiënteerd naar het landschap (westen). De boerderijwoning wordt omringd met een 'voortuin'.

Deze voortuin verzorgt zo op een landschappelijke wijze de overgang van het open landschap naar het meer privé-deel van de kavel. De overige gebouwen staan geclusterd rondom het gemeenschappelijk erf. De ordening daarvan is in principe informeel. De schuurwoning en bijgebouwen staan altijd met de voor- of zijgevel direct aan het gemeenschappelijk erf en zijn ook georiënteerd op het erf. De voor- of zijgevel aan het erf is voorzien van gevelopeningen en bij voorkeur ook van de entree.

Het gemeenschappelijk erf wordt gebruikt om te keren en te parkeren. De kavels met tuinen en weiden zijn meer beschutte privé gedeelten. In de architectuur wordt de inspiratie gevonden in de boerderijen en schuren in de nabije omgeving, dit mag ook een moderne interpretatie zijn. Alle gebouwen op het "boerenerf" vormen een ensemble. Dit betekent dat ze niet alleen bij elkaar op een boerenerf staan, maar ook in hun uiterlijk op elkaar afgestemd zijn. Dit kan bijvoorbeeld door overeenkomsten in architectuurstijl, in detailleringen, materiaalgebruik en/of kleurgebruik.

De schuurwoning is georiënteerd op het gemeenschappelijk erf en minder op de omgeving. De bouwvorm is modern en sober, refererend aan de schuren in de nabije omgeving. Het wordt aangemoedigd dat de architectuur op een vernieuwende manier omgaat met de criteria, zolang deze recht doet aan een beeldbepalend dakvlak en een rustige uitstraling.

Mogelijkheden voor geïntegreerde zonnepanelen.

Schuurwoning

Inhoud 600 m³
 Nokhoogte max. 8 meter
 Goothoogte max. 3 meter

Bijgebouwen

Oppervlakte maximaal 75 m²
 Nokhoogte max. 5 meter
 Goothoogte max. 3 meter

Vorm:

- Het gebouw heeft een eenvoudige en duidelijk herkenbare hoofdvorm en een rechthoekig grondvlak;
- Het dak dient te bestaan uit een zadeldak met een nokrichting in de lengte van het gebouw;
- Binnen de hoofdvorm is ruimte voor subtiele doorsteken of overstekken, zolang de herkenbare hoofdvorm niet wordt aangetast.

Detaillering en materiaalgebruik:

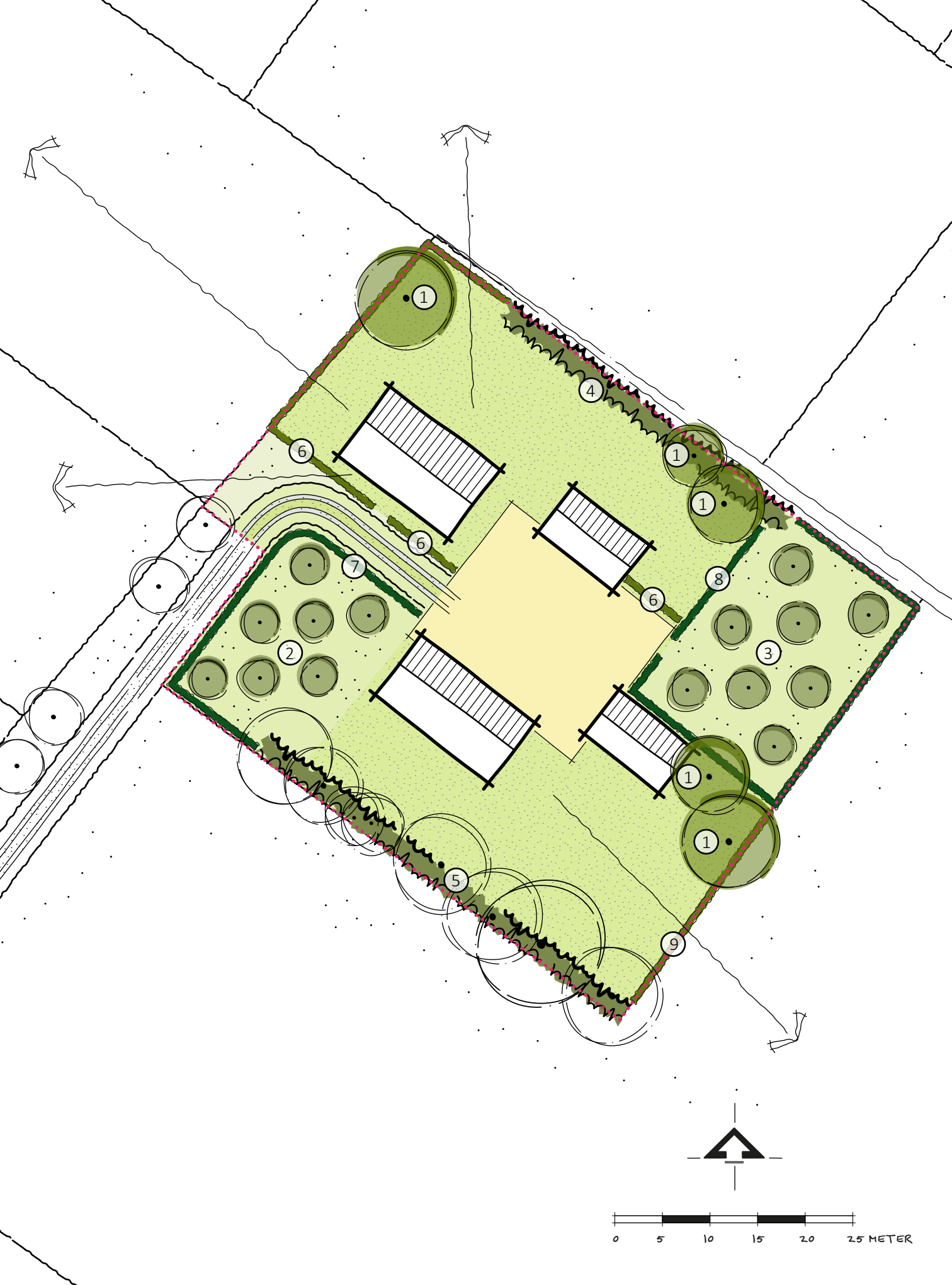
- De detaillering van de schuurwoning dient sober te zijn;
- De dakgoot is subtiel vormgegeven, bijvoorbeeld door een mastgoot, en vormt een geïntegreerd onderdeel van de hele dakconstructie;
- De materialen zijn niet glimmend en passen qua oppervlakte en structuur passend in de omgeving.

Referentiebeelden “moderne” schuurwoningen in het buitengebied.

VERNIEUWENDE ARCHITECTUUR

- Het wordt aangemoedigd dat de architectuur op een vernieuwende manier omgaat met de criteria, zolang deze recht doet aan een beeldbepalend dakvlak en een rustige uitstraling;
- De schuurwoning heeft een langwerpige hoofdvorm, de kap bestaat uit een zadeldak enkel met twee tegen over elkaar liggende dakschilden zonder wolfseinden of iets dergelijks en loopt met de nok evenwijdig aan de lengte van het gebouw, de kap kan wel twee ongelijke kanten bevatten (verschil in goothoogte/dakhelling);
- Er mag af worden geweken van de kenmerkende symmetrie van schuurgebouwen indien de hoofdvorm duidelijk blijft;
- De dakbedekking bestaat uit een pannen, riet, niet glimmend plaatmateriaal of een vegetatiedak;
- Daken kunnen voorzien zijn van (grote) dakramen en lichtstraten;
- Het materiaalgebruik is traditioneel (bakstenen of houten gevels), hier mag afgeweken van worden indien het architectonisch een meerwaarde is;
- Gevels kunnen geheel van glas zijn of (deels) grote raampartijen/stroken hebben. Voorgevel (grenzend aan het erf) is daarbij uitgesloten;
- De compositie van de gevels en het dak is sober in opzet en heeft een robuuste uitstraling;
- Het kleurgebruik is gedekt (natuurlijke tinten, geen felle kleuren).

BEPLANTINGSPLAN

Voor de nieuwe landschapselementen is een beplantingsplan opgesteld. Hierin wordt per landschapselement aangegeven welke streekeigen beplantingssoorten gewenst zijn, uit welke aantallen de nieuwe aanplant is opgebouwd en in welke dichtheid wordt aangeplant. Daarnaast wordt een indicatie gegeven van het gewenste formaat aan te planten beplanting.

SOLITAIRE BOMEN EN BOOMGROEPEN

Vrijstaande bomen en boomgroepen op of aan de rand van het erf zijn markante herkenningspunten. Ze zijn beeldbepalend voor boerderij en omgeving. Zij zetten de boerderij bovendien duidelijk 'in het groen'. Doordat ze vrij staan, groeien ze tot flinke omvang uit.

Oorspronkelijk werden solitaire bomen aangeplant met een praktisch doel. Ze dienden als windbreker naast een stal of waren bedoeld voor de houtproductie. Het waren altijd bomen die ook in het landschap te vinden waren. Vooral zomereiken en beuken kwamen veel voor. Daarnaast zijn essen, populieren, zwarte elzen, paardenkastanjes, veldesdoorn en schietwilgen veel als solitair aangeplant. Overigens werden op achtererven ook vaak solitaire fruitbomen of okkernoten aangeplant, omdat deze voor extra voedsel zorgden.

De bomen zijn een ideale broed- en uitkijkplaats voor (roof)vogels. Vleermuizen gebruiken ze tijdens hun nachtvluchten als oriëntatiepunt.

HOOGSTAMBOOMGAARD

Omdat boerenerven zelfvoorzienend waren, werd rond alle boerderijen fruit geteeld. Soms stonden er alleen wat losse hoogstamfruitbomen op het erf. Meestal was er een kleine of grotere boomgaard met appels, peren, pruimen of kersen van verschillende rassen.

Deze boomgaard lag naast of voor de boerderij. De opbrengst was puur voor het eigen gebruik. De rassen waren zo gekozen dat er de hele zomer en herfst vers fruit was en er (leg)appels en (stoof)peren waren die men in de winter kon bewaren.

Rondom de boomgaard liep meestal een knip- en scheerheg om het grote vee weg te houden en onder de bomen vond beweiding met kalveren en/of schapen plaats.

Hoogstamboomgaarden zijn zeer karakteristiek voor het landschap en hebben daarmee grote cultuurhistorische waarde. Bovendien heeft een boomgaard met hoogstambomen grote waarde voor de natuur. Zo'n boomgaard herbergt veel dieren, vogels en insecten.

hoogstamfruitboomgaard

knip- en scheerheg (veldesdoorn)

detail esdoornblad

walnoot

STRUWEELHAAG

Een struweelhaag is een lijnvormig landschapselement met een aaneengesloten opgaande begroeiing van inheemse, overwegend doornachtige struiken, die vrij uit mogen groeien. Zo ontstaat een weelderige haag in tegenstelling tot een geknipte haag. Een struweelhaag bestaat vaak uit soorten zoals de meidoorn, sleedoorn en de hondsroos. Helaas verspreid de meidoorn bacterievuur. Dit is een plantenziekte die voor de laanboomteelt en de fruitteelt een ernstige bedreiging kan vormen. Het plangebied ligt in een bufferzone waar het aanplanten van meidoorn niet is toegestaan. Naast de bovengenoemde soorten zijn de hazelaar, vogelkers, kornoelje, Gelderse roos, grauwe wilg, amandelwilg, katwilg en de kardinaalsmuts ook uitermate geschikt voor een struweelhaag.

KNIP- EN SCHEERHEG

Over het algemeen staan heggen op het voorerf. Heggen staan vooral op het erf rondom de siertuin, moestuin, dierenweide of boerenboomgaard. Vaak werden doornige struiken gebruikt, zodat de heg ondoordringbaar was. Vee brak daardoor niet uit de wei en ongewenste dieren bleven op afstand.

Meidoorn is waarschijnlijk de meest aangeplante heggenstruik, vooral in knip- en scheerheggen. Helaas is het aanplanten van de meidoorn niet toegestaan zoals hierboven beschreven. Naast de meidoorn zijn soorten als de beuk, haagbeuk, liguster en de veldesdoorn ook uitermate geschikt voor een knip- en scheerheg.

Op een natuurlijke erf zijn heggen erg waardevol. Ze zijn vooral goed om vogels naar het erf te lokken. Deze houden zich graag schuil tussen de dichte struiken en zijn blij met de bessen en zaden die de struiken vormen.

BEPLANTINGSLIJST

Bomen

	<i>type</i>	<i>soorten</i>	<i>aantal</i>	<i>maat</i>	<i>plantverband</i>	<i>bijzonderheden</i>
1.	Solitaire bomen streekeigen boom	o.a. zomereik, es berk, walnoot, haagbeuk zwarte els of winterlinde	5	16-18	solitair	drdkl. 3x verplant

Hoogstamboomgaard

	<i>type</i>	<i>naam</i>	<i>aantal</i>	<i>maat</i>	<i>plantverband</i>	<i>bijzonderheden</i>
2.	Diverse soorten	o.a. appels peren, pruimen en kersen	7	10-12	1 op 8 m.	
3.	Diverse soorten	o.a. appels peren, pruimen en kersen	8	10-12	1 op 8 m.	

Struweelhaag

	<i>type</i>	<i>naam</i>	<i>aantal</i>	<i>maat</i>	<i>plantverband</i>	<i>bijzonderheden</i>
4.	struweelhaag streekeigen soorten	o.a. sleedoorn, lijsterbes, vlier, Gelderse roos **, hazelaar, zwarte els, veldesdoorn, grauwe wilg en wilde kamperfoelie	300	100-125	4 stuks / m ¹	dubbele rij
5.	struweelhaag streekeigen soorten	o.a. sleedoorn, lijsterbes, vlier, Gelderse roos **, hazelaar, zwarte els, veldesdoorn, grauwe wilg en wilde kamperfoelie	380	100-125	4 stuks / m ¹	dubbele rij

Knip- en scheerheg

	<i>soorten</i>	<i>aantal</i>	<i>maat</i>	<i>plantverband</i>
6.	beuk**, haagbeuk	265	100-125	4 per meter
7.	haagbeuk, veldesdoorn	190	100-125	4 per meter
8.	haagbeuk, veldesdoorn	320	100-125	4 per meter
9.	haagbeuk, veldesdoorn	100	100-125	4 per meter

* Rekening houden met het toepassen van niet giftige streekeigen struiken en bomen voor diverse dieren (o.a. paarden). Aan te planten struiken en bomen beschermen d.m.v. afrastering / boomkorven tegen vraat.

** Bij grote (over)dosis kan vergiftigingsverschijnselen veroorzaken bij paarden

OOSTZEE ONTWERP & OMGEVING

Goede ideeën vertalen naar een haalbaar plan
dat inspeelt op
de kwaliteiten van de omgeving

OOSTZEE
ontwerp & omgeving